

УКРАЇНА

(19) UA (11) 26491 (13) U

(51) МПК (2006)

G09B 1/00

G09B 17/00

G09B 19/00

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ПАТЕНТУ
НА КОРИСНУ МОДЕЛЬвидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СПОСІБ НАВЧАННЯ

1

2

(21) u200705144

(22) 11.05.2007

(24) 25.09.2007

(46) 25.09.2007, Бюл. № 15, 2007 р.

(72) Абібулаєва Марина Вікторівна

(73) Абібулаєва Марина Вікторівна

(57) 1. Спосіб навчання, що включає використання навчаючим комплекту демонстраційних засобів, які складаються із зразків ілюстративного матеріалу і навчального елемента, і формування в учня зорового і слухового образів, при цьому навчаючий демонструє послідовно комплект зразків ілюстративного матеріалу і уголос вимовляє значення кожного навчального елемента, який **відрізняється** тим, що навчаючий використовує зразки ілюстративного матеріалу у вигляді комбінованих зображень, що складаються з художніх образів, об'єднаних у єдине ціле із навчальними елементами, поєднуючи їх у єдиний образ, а після послідовної демонстрації комплекту зразків ілюстративного матеріалу і вимовлення уголос значення кожного навчального елемента навчаючий пропонує учневі з комплекту демонстраційних засобів виділити по слуховому образу заданий навчальний елемент або навчаючий вказує на один з навчальних елементів на зразку ілюстративного матеріалу і просить учня назвати відповідний йому звуковий образ.

2. Спосіб за п. 1, який **відрізняється** тим, що як навчальні елементи використовують літери, що відповідають абетці мови, що вивчається, або ци-

фри.

3. Спосіб за п. 1, який **відрізняється** тим, що навчаючий використовує зразки ілюстративного матеріалу, у яких художній образ складається із двох і більше частин, принаймні одна з яких відповідає навчальному елементу.

4. Спосіб за п. 1, який **відрізняється** тим, що навчаючий використовує зразки ілюстративного матеріалу, у яких художній образ асоціюється із слуховим образом.

5. Спосіб за п. 1, який **відрізняється** тим, що навчаючий поєднує між собою окремі навчальні елементи для одержання складів, слів або багатозначних чисел.

6. Спосіб за п. 1, який **відрізняється** тим, що навчаючий використовує зразки ілюстративного матеріалу, у яких художній образ голосних літер відповідає його артикуляційній відповідності.

7. Спосіб за п. 1, який **відрізняється** тим, що одночасно з формуванням зорового й слухового образів навчаючий формує тактильний і/або артикуляційний образи.

8. Спосіб за п. 1, який **відрізняється** тим, що навчаючий представляє зразки навчального матеріалу у вигляді цікавої розповіді або казки, логічно пов'язуючи їх між собою.

9. Спосіб за п. 8, який **відрізняється** тим, що навчаючий при поданні зразків навчального матеріалу у вигляді цікавої розповіді або казки підключає до цього процесу учнів.

Корисна модель відноситься до галузі освіти, а саме до способів навчання основам природничих і гуманітарних наук, читанню, іноземним мовам, а також для розвитку розумових здібностей, пам'яті і уяви дітей молодшого й старшого віку, практично без обмежень.

Проблеми розвитку дітей у ранньому віці на сьогоднішній день актуальні, як для розвитку суспільства в цілому, так і визначають логіку розвитку педагогічних наук. Тема раннього розвитку дітей

одна з найменш розроблених вітчизняними дослідниками. Діти мислять образами, одна з особливостей мозку дитини - бачити предмет, якого немає у полі зору, здатність образно представляти і фантазувати розвивається в дитини по зростаючій від двох до п'яти років. У цьому віці вона виявляє нові можливості подвоювати мир, представляючи уявлені образи на внутрішньому психічному екрані. Якщо постійно включати в заняття з дитиною ігри на створення образів, то такий спосіб за-

(13) U

(11) 26491

(19) UA

пам'ятовування стане для маляти звичним, образи будуть виникати без напруги. Варто тільки підтримати те, що дано дитині природою, і можна одержати відмінні результати. Важливо пам'ятати про те, що якщо ми чимось не користуємось, ми це втрачаємо, ці здатності атрофуються.

Діти здатні до гри уяви мають більш високий показник інтелекту, легше переборюють труднощі, а розвиток здатності до уяви поліпшує їхні адаптаційні можливості і процес навчання.

Однак незважаючи на те, що зараз багато батьків приділяє велику увагу навчанню маляти, вони, часто віддаючи пріоритет «вкладанню» готових знань, «забувають» про розвиток уяви й творчості, не вважають це за необхідне. Захоплюючись малям, що читає і рахує, ми забуваємо, що тільки творча людина може ефективно і не стандартно вирішувати різні життєві завдання, знаходити не одне, а безліч рішень у будь-якій ситуації.

Відомий спосіб навчання, зокрема вивчення іноземних мов, [див. патент РФ №2117995, МПК 7 G09B 19/00, опубл. 1998р.], відповідно до якого послідовно розташовують навчальну інформацію на окремих паперових носіях (картках), потім переглядають її в тій же послідовності. Або згадану інформацію послідовно вводять у комп'ютер і переглядають на екрані в тій же послідовності, причому інформацію записують цілою фразою з літературного твору. Цей спосіб забезпечує після певного тренування очей сприйняття тексту цілими фразами і передачу її у підсвідомість, не зачіпаючи свідомість. Однак він не забезпечує глибини запам'ятовування і довгострокового збереження засвоєної інформації оскільки не включається асоціативна пам'ять і не задіяне при цьому образне мислення. Крім того таке навчання негативно впливає на зір і швидко стомлює учня.

Відомий спосіб навчання [див. патент України №38465, МПК 6 G09B 19/00], що включає попереднє розміщення інформації на окремих носіях і формування зорового образу, при цьому попередньо розміщують навчальну інформацію на окремих носіях, зібраних в один ряд зв'язаних між собою послідовних асоціацій у довільному їхньому з'єднанні з наступним зоровим сприйняттям її учнем, а як носії інформації використовують окремі паперові носії у вигляді листків, зібраних до календарних збірників відповідної орієнтації, при цьому час зорового сприйняття й повторення інформації учень регулює самостійно.

Цей спосіб дозволяє учневі вивчати самостійно іноземні мови й дає можливість робити це порційно, але асоціативна пам'ять також використовується недостатньо, недоліком цього способу варто вважати й те, що його можна поширити лише на вивчення іноземних мов, а розвиток творчих здібностей учня, його інтересу й зацікавленості в заняттях для вивчення недостатні оскільки в ньому також не задіяне образне мислення. Крім того цей спосіб має потребу в досить складному посібнику для вивчення предметів.

Відомий також найбільш близький по своїй суті до винаходу спосіб навчання [див. патент РФ №2225040 МПК G09B17/00, G09B1/00 опубл. 27.02.2004г], що включає використання навчаючим

комплекту демонстраційних засобів, які складаються із зразків ілюстративного матеріалу і навчального елемента і формування в учня зорового і слухового образів, при цьому навчаючий демонструє послідовно комплект зразків ілюстративного матеріалу і уголос вимовляє значення кожного навчального елемента, навчаючий займається строго індивідуально з кожним учнем, використовуючи при цьому комплект демонстраційних засобів, що складаються зі зразків ілюстративного і текстового матеріалу, навчаючий демонструє послідовно і уголос вимовляє значення кожної ілюстрації, потім навчаючий на кожну ілюстрацію накладає відповідний їй текст і уголос його вимовляє, після цього навчаючий повторює процес у зворотному порядку, комплекти зразків текстового і ілюстративного матеріалу згруповані по тематичній ознаці і нанесені на аркуші-картки, один комплект демонстраційних засобів складається не більш, ніж з 6 зразків однієї тематики ілюстративного і текстового матеріалу. Забезпечується швидке закладення основ грамотності в ранньому дошкільному віці шляхом додання навчальному процесу ігрового характеру. Однак і цей спосіб навчання має недоліки аналогічні описаним вище оскільки асоціативна пам'ять практично не використовується, у ньому також не задіяне образне мислення, тому що зоровий образ має точно співпадати з суттю слухового образу. Крім того цей спосіб досить складний і призначений в основному для одного учня.

В основу корисної моделі покладене завдання такого вдосконалення способу навчання, при якому за рахунок використання зразків ілюстративного матеріалу, у яких розміщені зорові образи у вигляді комбінованих зображень, що складаються з художніх образів об'єднаних у єдине ціле із навчальними елементами й формуванню слухового образу в учня за допомогою звуків, зміст яких відповідає характерному емоційному сприйняттю даного зорового образу, а не його назві забезпечується посилення асоціативної пам'яті, використання образного мислення і внаслідок цього - підвищення ефективності навчання, розширення можливостей способу, за рахунок поширення його практично на всі області навчання, розвиток одночасно з вивченням певних предметів творчих здібностей і уяви учнів. Найбільший ефект досягається, коли одночасно з формуванням зорового й слухового образів навчаючий формує тактильний і/або артикуляційний образи.

Це завдання вирішується тим, що в спосіб навчання, що включає використання навчаючим комплекту демонстраційних засобів, які складаються із зразків ілюстративного матеріалу і навчального елемента і формування в учня зорового і слухового образів, при цьому навчаючий демонструє послідовно комплект зразків ілюстративного матеріалу і уголос вимовляє значення кожного навчального елемента, згідно корисної моделі навчаючий використовує зразки ілюстративного матеріалу у вигляді комбінованих зображень, що складаються з художніх образів об'єднаних у єдине ціле із навчальними елементами, а після послідовної демонстрації комплекту зразків ілюстрати-

вного матеріалу і вимовлення уголос значення кожного навчального елементу навчаючий пропонує учневі із комплекту демонстраційних засобів виділити по слуховому образу заданий навчальний елемент або навчаючий указує на один з навчальних елементів на зразку ілюстративного матеріалу і просить учня назвати відповідний йому звуковий образ, оптимальним при цьому є, коли як навчальні елементи використовують літери абетки мови, що вивчається, або цифри; навчаючий використовує зразки ілюстративного матеріалу, у яких художній образ складається із двох і більше частин, принаймні одна з яких відповідає навчальному елементу; навчаючий використовує зразки ілюстративного матеріалу, у яких художній образ асоціюється із слуховим образом; навчаючий поєднує між собою окремі навчальні елементи для одержання складів, слів або багатозначних чисел; навчаючий використовує зразки ілюстративного матеріалу, у яких художній образ голосних літер відповідає його артикуляційній відповідності; одночасно з формуванням зорового й слухового образів навчаючий формує тактильний і/або артикуляційний образи; навчаючий представляє зразки навчального матеріалу у вигляді цікавої розповіді або казки, логічно пов'язуючи їх між собою; навчаючий при поданні зразків навчального матеріалу у вигляді цікавої розповіді або казки підключає до цього процесу учнів.

Причинно-наслідковий зв'язок між сукупністю ознак, що заявляється і технічними ефектами, які досягаються при її реалізації, полягає в наступному.

Завдяки використанню зразків ілюстративного матеріалу, у яких розміщені зорові образи у вигляді комбінованих зображень, що складаються з художніх образів об'єднаних у єдине ціле із навчальними елементами й формуванню слухового образу в учня за допомогою звуків, зміст яких відповідає характерному емоційному сприйняттю даного зорового образу, а не його назві з одержанням зорово-слухового образу асоційованого з відповідною навчальною інформацією, що прагнуть донести учневі забезпечується можливість запам'ятовувати велику кількість інформації без бездумного зазубрювання й додаткових зусиль оскільки одна з особливостей дитини - бачити уявлюваний предмет, якого немає в полі зору. Пропонований спосіб навчання дозволяє навчити читати, писати й робити математичні дії дітей без словесно-логічних пояснень, включаючи їх відразу в діяльність, пов'язану з досліджуванним об'єктом за допомогою зорової, слухової, рухової пам'яті. Задіяна артикуляційна, образно-слухова, тактильна пам'ять дозволяє досягти найбільшого ефекту при навчанні, наприклад відтворювати склади, а потім і слова, поліпшувати техніку читання.

Використовуючи зорово-слухові образи, які по суті є фантазійними, учень відтворює графічне зображення букв. Використання фотографічної й образної пам'яті, сприйняття певної кількості асоціацій як єдиний, структурований образ, дозволить учневі робити подумки операції із цифрами й числами. Як наслідок, підвищується ефективність навчання в цілому, розширюються можливості

способу, а також розвиваються одночасно з вивченням певних предметів творчі здатності, пам'ять і уява учнів, спосіб значно спрощується за рахунок використання найпростіших носіїв інформації. Від емоційного фарбування образів буде залежати якість запам'ятовування. Саме головне, щоб описи художніх образів були яскраві й барвисті: якщо ми побачили на носії інформації зайчика, то діти подумки доторкаються до нього, розповідають, яка в нього м'яка й пухнаста шерстка; якщо взяли апельсин, то представляють його на смак; побачили квіточку, понюхали, відчули його уявлюваний захід. Необхідно навчитися підключати дотикальну, рухову, нюхову й смакову пам'ять. Краще запам'ятовування відбувається, якщо використовується кілька видів пам'яті, що реалізується шляхом формування одночасно з формуванням зорового й слухового образів тактильного і/або артикуляційного образів.

Маленьким дітям 2-4 років подобається не тільки представляти якийсь предмет, але й імітувати те, що називається, здійснювати з ним дії. Наприклад, представляємо яблуко. Продемонструємо, як ми його беремо, як підносимо до рота, кусаємо. Якщо показати дитині, як важко це зробити, ефективність запам'ятовування збільшується. «Спробуємо» його на смак, покажемо виразом обличчя кисле воно або солодке. Починаємо "оживляти" один образ по мірі інтересу дітей кількість образів збільшується. Дуже важливо, щоб розповіді навчаючого була «живою» і цікавою. Інтерес дитини зростає, якщо вона бере участь в розповіді, можливо, зробити її головним героєм

Приклади конкретної реалізації пропонованого способу.

Приклад 1

Для навчання літерам дитині пропонуються зорові образи, які оформлені на окремих носіях, паперових або картонних картках, малюнками, слуховий образ формують за допомогою звуків, зміст яких відповідає характерному емоційному сприйняттю даного зорового образу і які є частиною комбінованого зображення ілюстративного матеріалу, при цьому учень вимовляє звук, через звуконаслідування, що відповідає даному образу. Досить 3 занять, щоб малювати навіть 2-х років називали звук, що відповідає заданій букві. При навчанні читанню малювати використовуються образи голосних букв і відповідні їм звукові, артикуляційні асоціації, додавання яких підсилює ефект від навчання, що приводить до асоціативного, складового читання. Задіяна артикуляційна, образно-слухова й тактильна пам'ять дозволяє відтворювати склади, а потім і слова, поліпшувати техніку читання. А використання фотографічної пам'яті дозволяє надалі вийти на читання словами, що ефективно поліпшує техніку й збільшує швидкість читання, навіть у дітей шкільного віку. Використовуючи зорово-слухові образи, що не літерально співпадають із зоровими, а викликані сприйняттям паралельної дії з додаванням тактильного й артикуляційного образів учень найкращим чином відтворює графічне зображення букв. Наприклад:

Літера А, (Фіг.1). Навчаючий використовує зразок ілюстративного матеріалу у вигляді навчально-

го елемента - букви А у вигляді торта, поєднуючи їх у єдиний образ і супроводжуючи його одночасною дією, для цього рота відкриває широко. Пропонує учневі «погодувати» букви тортом. Кладє картку з голосної до приголосних букв. Навчаючий показує як букви «відкривають рота» БА, ПА, В А, ФА... Пропонує це зробити учневі.

Літера Я, (Фіг.2). Навчаючий використовує зразок ілюстративного матеріалу у вигляді досліджуваного елемента - букви Я з цукеркою, супроводжуючи його одночасною дією, для цього рота відкриває широко. Пропонується учневі «погодувати букви цукеркою», рота відкриваємо широко, не забуваючи, що учень - маля й вимовляємо склад м'яко.

Літера О, (Фіг.3). Навчаючий говорить учневі-маляти, що букви здивовані, вони роблять круглим ротик, що зображений усередині букви, і дивуються «О». Показує як це роблять букви й просить здивуватися разом з ними, підставляючи «О» до приголосної.

Літера У, (Фіг.4). Навчаючий пропонує учневі, щоб букви пограли на сопілочки, просить його витягнути вперед губи, використовуючи при цьому комбіноване зображення, що складається з художнього образу - сопілки, об'єднаного в єдине ціле з навчальним елементом, буквою У. Навчаючий прикладає картку із цим зображенням до приголосних букв і просить учня назвати склади.

Літера Ю, (Фіг.5). Художній образ труба як складова цієї букви. Навчаючий говорить: «Пограємо на трубі», витягуємо губи й «дудимо», але м'яко.

Літера И (рос), (Фіг.6). Художній образ ведмедця. Навчаючий говорить: «Літерам шкода ведмедицю і вони ревуть разом з нею: «и-и». Прикладає потім картку з буквою «И» до приголосних букв.

Літера І (укр.), (Фіг.7). Навчаючий демонструє комбіноване зображення, що складається з художнього образу - губи розтягнуті в посмішці, що відповідає крапці над буквою, об'єднаного в єдине ціле з досліджуванним елементом, буквою І. Навчаючий приводить відповідну значеннєву асоціацію говорячи, що букви радіють разом з ведмежам і посміхаються: «І».

Літера Е, (Фіг.8). Навчаючий говорить: «Е дражнить літери, показує їм язичок», при цьому язичок зображений як середня частина досліджуваного елемента - букви Е і просить учнів показати язика разом з літерами. У цьому випадку навчання супроводжується артикуляцією.

Літера Є (укр). (Фіг.9.) Навчаючий говорить, що вона теж дражниться, але вимовляє цю букву м'яко, артикуляція така ж.

Якщо учневі два або три роки, то бажано починати навчання читанню із прочитання складів з голосними літерами: А, О, У, И, Е, послідовно додаючи по одній голосній у наступних заняттях. Тільки після цього, увести в навчання склади з голосними я, ю, і, є, бажано вводити їх у процес навчання парами (А я, О, У ю, И І, Е є), послідовно додаючи, кожне заняття по новій парі.

Малята після 4-х років за одне заняття можуть засвоювати одну пару голосних і прочитувати з

ними склади й слова. Ця система спрямована на складове читання, що запобігає читанню слів літерами, а виводить учня на складове читання. Коли вимовляємо букву «дочку» або букву «маму», артикуляція однакова.

А Я - широко відкриваємо рот.

О - круглий ротик

У ю - витягаємо губки трубочкою

Е є - показуємо язичок

І й - тільки тут виключення, И - мама ведмедця плаче (губи розслаблені), і - ведмежа знайшло маму й посміхається. Прочитуються склади парами, «маму» (БА...) і «маляти» (БЯ...). Коли навчаючий називає маму, то піднімає руки нагору, показуючи, що мама більша, а коли називає маля, то опускає руки й трохи присідає. Маму навчаючий називає низьким голосом, а малята більш високим. Склади обов'язково читати співучо, тягти голосну до наступної приголосної.

З учнями, у яких спостерігалися проблеми із запам'ятовуванням літер і складів, можна використати асоціативні образи, зміст яких відповідає характерному емоційному сприйняттю даного зорового образу. Так для запам'ятовування літер були створені образи, які поєднували зображення літери з її звуком. Для читання дитині необхідні не назви букв (А, Бе, Ве...), а їхні звуки (а, б, в...). Тому зміст навчання полягає в тім, щоб у дитини, що побачила літеру, виникала асоціація зі звуком, видаваним при її вимові. Можливі варіанти навчання по пропонованому способу, коли на окремих носіях навчаючий розміщає зорово-слухові художні образи, що представляють собою комбіноване зображення з навчальним елементом, наприклад, змія підняла голову, при цьому слуховий образ: «с-с-с», (Фіг.10), котик злиться, при цьому слуховий образ: «ф-ф-ф», (Фіг.11), жук дзижчить, слуховий образ «ж-ж-ж», (Фіг.12), молоточок стукає, звуковий образ: «т-т-т», (Фіг.13), вітер дує у віконце, слуховий образ «в-в-в», (Фіг.14), комар пищить, слуховий образ «з-з-з», (Фіг.15). У цих випадках слуховий образ, що відповідає навчальному елементу, навчаючий формує за допомогою звуків, зміст яких відповідає характерному емоційному сприйняттю даного зорового образу, отриманий зорово-слуховий образ асоціюється з відповідною навчальною інформацією, що прагне донести учневі, при цьому одночасно з формуванням зорового й слухового образів формують тактильний і/або артикуляційний образи. Специфіка запам'ятовування літер таким чином, полягає в тім, що створюється асоціативна прив'язка не до картинки із зображенням предмета або тварини, назва якого починається на цю букву (що тільки плугає дитину), а до звуку, що «видає» образ букви. Навіть дитині двох років не становить складнощів за тиждень запам'ятати всі букви.

Приклад 2

Пропонований спосіб навчання дозволяє сприймати цифри, як зорово-слуховий образ, що дозволить учневі без додаткових зусиль назвати цифру, використовуючи комбіновані зображення, що складаються з художніх образів об'єднаних у єдине ціле з навчальним елементом.

Наприклад, цифра 1, (Фіг.16), навчаючий де-

монструє комбіноване вертикальне зображення огірочка із зігнутих хвостиком зверху на ніжках, цифра 2, (Fig.17). **дв**-двері. цифра 3, (Fig.18). - виділена жирним частина коліс трактора, цифра 4, (Fig.19) - **ч**обіт, цифра 5. (Fig.20) - зображена **п'ят**-ка, цифра 6 (Fig.21) - **ши**шка, цифра 7. (Fig.22) - **се**мечко, цифра 8 (Fig.23), **ві**слук, цифра 9, (Fig.24), можливий варіант реалізації способу навчання, коли навчаючий використовує зразки ілюстративного матеріалу, у яких художній образ складається із двох і більше частин, принаймні одна з яких відповідає навчальному елементу, де

зображено «**де**вочка **вя**жет» (рос), перші склади цих слів і малюнок настановлюють учня на сприйняття цієї цифри.

Таким чином використання образного запам'ятовування, що досягається при реалізації пропонованого способу, будь-який урок стає цікавим і пізнавальним, будь-яка інформація з нудної може перетворитися в цікаву запам'ятовуватиметься легко, що підтверджено нами на численних конкретних прикладах реалізації пропонованого способу.

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Φir. 5

Φir. 6

Φir. 7

Φir. 8

Φir. 9

Fig. 10

Fig. 11

Fig. 12

Fig. 13

Fig. 14

Fig. 15

Fig. 16

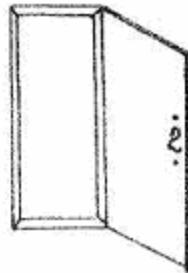

Fig. 17

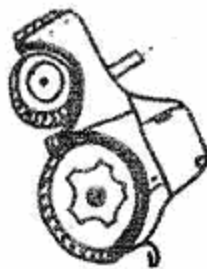

Fig. 18

Fig. 19

Fig. 20

Fig. 21

Fig. 22

Фиг. 23

Фиг. 24